

Prettig zitten op mijnafval

Paul Koenen op de steenberg van de Willem-Sophia. FOTO LUC LODDER

Mijnafval krijgt een nieuwe dimensie.

Paul Koenen maakt van het granulaat uit de voormalige steenkolenmijn Willem-Sophia in de Kerkraadse wijk Spekholzerheide zitbanken.

TONGEREN
DOOR WIEL BEIJER

Wat begon als onderzoek naar het ondergrondse gangenstelsel van de voormalige steenkolenmijn Willem-Sophia in de Kerkraadse wijk Spekholzerheide, resulteerde uiteindelijk in fraaie zitbanken gemaakt van mijnsteen. Niet zomaar mijnsteen gebruikte kunstenaar Paul Koenen voor zijn zitbanken, maar mijnsteen van de eeuwig brandende steenberg van de Willem-Sophia. Paul Koenen woont weliswaar in het Belgisch-Limburgse Tongeren, maar komt van Spekholzerheide. Hij is geboren in 1967 en maakte de mijn Willem-Sophia als kind niet echt bewust mee. De mijn sloot immers in 1970 de poort. Maar de mijnsteenbleef. Sinds de start van de mijn in 1902 werd aan de overzijde van het spoor midden in de wijk de Gracht het zwarte afval gestort. Steeds hoger werd die berg en ergens in de jaren dertig kwam er plotseling rook uit de steenberg. Meer dan dertig jaar brandde de berg intern.

Ongeblust

Die brand was ontstaan door assen uit de ovens ongeblust te storten. Daardoor ging het kool houdende afval branden. Omdat de mijn ingenieurs niet wisten hoe ze die interne brand moesten blussen, bleef de berg branden. Om overlast voor omwonenden te beperken, werd de berg wel dag en nacht natgehouden. De brand leverde wel economisch voordeel op. Door de brand werd de zwarte leisteen omgezet in rode mijnsteen. Het gebakken materiaal werd afgegraven, gemalen en gezeefd. Verkocht wordt het sinds ja-

ren als Wiso-split dat gebruikt wordt voor de aanleg van wegen, fiets- en wandelpaden en als gravel voor tennisbanen. En zo leeft de Willem-Sophia tot op de dag van vandaag voort, ontdekte Paul Koenen tijdens veldonderzoek in Spekholzerheide.

Mijnkaarten

Dat onderzoek resulteerde in eerste instantie in een project dat hij indiende voor de IBA Parkstad, de Internationale Bauausstellung. Middels oude mijnkaarten wilde hij bovengronds een route afleggen volgens het ondergrondse gangenstelsel. Die route wilde hij vervolgens vastleggen met foto's, film en geluidsopnamen. „Ik wil het onzichtbare bovengronds tonen. Via gesprekken met mensen die boven cruciale plekken in dat gangenstelsel wonen, wil ik er achter proberen te komen of nog iets is terug te vinden van ondergrondse gewoon-

ten van de mijnwerkers van toen.” Dat project werd als sympathiek beoordeeld door de IBA, maar tot uitvoering kwam het niet. Dat gebeurt nu wel met Pauls volgende idee. „Ik wilde zitbanken maken van het granulaat van de mijnsteen en die plaatsen op cruciale plekken in de Limburgse mijnstreek. Als je op zo'n bank gaat zitten hoor je informatie over de mijn die ter plekke stond, of een gedicht over mijnwerkers of een lied. Ik mag van de Belgische zanger en oud-mijnwerker Rocco Granata zijn lied *Betaald*, dat gaat over leven met stoflonen, voor dit project gebruiken.”

Zitbanken

De gemeente Kerkrade neemt in ieder geval twee zitbanken af en de IBA ook twee. „Uiteindelijk hoop ik deze banken in de hele vroegere mijnstreek te kunnen plaatsen. Van Alsdorf in Duitsland tot Beringen in Belgisch Limburg. Volgens mij is het

een betaalbaar project. Tenslotte zit straatmeubilair in de begroting van elke gemeente”, zegt Paul Koenen. De banken kosten vanaf 6000 euro per stuk. Ze zijn gemaakt van gebrande mijnsteen uit Spekholzerheide. Dat wordt behandeld zoals terrazzo, samengesteld beton van marmer dat gegoten wordt en vervolgens wordt gladgeslepen. Doe er een beetje geld bij en je hebt een mooi internationaal project met diverse raakvlakken op het gebied van recycling, educatie en cultureel erfgoed, wil Paul maar zeggen.

Bouwpuin

Paul Koenen heeft enkele jaren met een terrazzo bedrijf samengewerkt. Eerder maakte hij een witte bank die staat voor het gemeentehuis in Margraten. Deze is gemaakt van hetzelfde marmer dat ook gebruikt is op de Amerikaanse begraafplaats. En straks gaat Koenen van bouwpuin ook banken maken in Maastricht. Hij won recent de Design Award 2017 met zijn modulaire zitbanken 'Het geheugen van Maastricht' waarbij hij te slopen gebouwen wil eren. Voor de award kreeg hij 5000 euro, die hij moet investeren in het project. Maar eerst Kerkrade. „Ik ben trots en blij dat ik met materiaal, dat destijds als afval werd bestempeld, door de mijnwerkers naar boven gehaald is, iets heel moois kan maken dat refereert aan de bloeiende mijnjaren en tevens het circulaire symboliseert, hergebruik. Dat dit mijnsteen uit Spekholzerheide komt, maakt het voor mij persoonlijk. Dit is niet de meest vrolijke wijk, maar hier kom ik wel vandaan. We woonden in de Drievogelstraat boven een van die mijngangen”, zegt Paul Koenen.

Op 5 juli wordt de eerste mijnsteenbank geplaatst bij schacht Nulland in Kerkrade.

De banken uit mijnafval gemaakt. FOTO PAUL KOENEN